

σύ θ' ἀποκτήσης χωρίς νά μου τὸ ζητήσης.
Εἰς τοὺς βωμούς μου ἔριψε τὸν ὑπερόπτην
τὸν λόφον του, τὸ τόξον του καὶ τὴν ἀσπίδα,
χάριν τοῦ ἔρωτός μου. Ἐμαθε νὰ ψάλλῃ
ν' ἀδολεσχῇ, νὰ κραυγαλῇ, νὰ παίζῃ,
νὰ φλυαρῇ καὶ νὰ χαμογελᾷ, πρὸς χάριν
ἐμοῦ, καταφρονῶν τὸ τύμπανόν του
καὶ τὰ ἐμβλήματα τὰ ἐρυθρὰ, κάμων πεδία
μάχης τοὺς δύο μου βραχίονας, καὶ ἔχων
τὴν κλίνην μου σκηνήν. Ἐχῶ κατατροπώσει
τὸν νικητὴν καὶ μ' ἔλυσιν ἐκ ρόδων
τὸν ἔσυχον αἰχμαλώτον. Στὴν δυνάμιν μου
ἐκμήνηται ὁ ἰσχυρὸς τοῦ χαλυψί,
καὶ τὸν κατεφρόνησα. Ὡς ὑπερόπτα
κύψε! Μὴν ὑπερηφανεύεσαι, διότι
στὸ κράτος σου ὑπέταξες ἐκείνην,
ποῦ ὑπεδούλωσε τὸν Θεὸν τοῦ πολέμου.

(ἀκούουθε!)

Μ. ΚΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

πτυχιούχος Γαλλικῆς Σχολῆς (Bachelier ès
lettres et es sciences), διακούςαι δὲ ἐπὶ ἔτη μα-
θήματα τοῦ Πανεπιστημίου Παρισιῶν, ἀναλαμβάνει
παραδόσεις Γαλλικῆς καὶ ἰδιαιτέρας προγυμνάσεις
μαθητῶν καὶ φοιτητῶν.

Ἀπευθύνει:

Εἰς τὸ Ξενοδοχεῖον κ. «Ἐπτάνησος»

Ὁδὸς Ἑρμοῦ καὶ Φωκίωνος

καθηγητὴν κ. ΤΙΔΕΜΑΧΟΝ ΜΑΛΙΑΔΗΝ

ΘΕΑΤΡΙΚΕΣ ΠΙΝΑΚΙΔΕΣ

Η ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΤΗΣ „ΟΡΕΣΤΕΙΑΣ“

Ἐπρεπε νὰ τὸ ἴδωμεν καὶ αὐτό. Τὸν Αἰσχύλου νὰ τονε
μεταφράσει ὁ κ. Σωτηριάδης ὁ ἀρχαιολόγος. Καὶ ὅχι μὲ τὸ
σκοπὸ νὰ χρησιμεύει ἡ μετάφρασί του γιὰ βοήθημα σ'
ἐκείνους ποὺ θέλουν νὰ μελετήσουν τὸν Αἰσχύλου, ἢ σὲ
καμιὰν ἀρχαιολογικὴν παράστασιν τῆς ἐταιρείας τοῦ κ. Μι-
στριώτη νὰ βοηθοῦνται γιὰ νὰ τὴν καταλαβαίνουν, ὅπως
κάνουν μὲ τὴν μετάφρασιν τοῦ κ. Σακελλαρόπουλου, ἀλλὰ
μὲ τὴν ἀξίωσιν—καὶ τέτοια ἔπρεπε νῦναι—ὅτι ἡ μετάφρασις
αὕτη εἶναι μιὰ ἐργασία φιλολογικὴ, μιὰ καλλιτεχνικὴ ἐρ-
γασία. Γιὰ μιὰ τέτοια ὅμως ἐργασία δὲν ἀρκεῖ νὰ ξέρει
κανεὶς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ἢ, γιὰ νὰ μιλήσουμε γενικώ-

τερα, τὴ γλῶσσαν ὅπου εἶναι γραμμένον τὸ πρωτότυπον,
μὰ χρειάζεται ἀκόμα νὰ ἔχει κανεὶς καὶ λογοτεχνικὰ προ-
τερήματα, καὶ, ὅταν πρόκειται γιὰ μετάφρασιν ἔργου ποιη-
τικοῦ, πρέπει ὁ μεταφραστὴς νὰ εἶναι καὶ ποιητὴς, νὰ
εἶναι δημιουργός, πλάστης, γιὰ νὰ πλάσει, τὸ σῶμα τοῦ
μέσα του μιὰ ψυχὴ θὰ κλείσει, τοῦ πρωτότυπου ἔργου
τὴν ψυχὴ. Ἀλλῶς καὶ ὁ Βασιλειάδης θὰ εἶχε τὸν τίτλον
τοῦ μεταφραστῆ τῆς «Λίμνης» τοῦ Λαμαρτίνου, καὶ ὁ Α.
Ραγκαβὴς θὰ περνοῦνε γιὰ μεταφραστὴ τῆς «Κόλασης»
τοῦ Ντάντε, καὶ ὁ Α. Βλάχος θὰ μπορούσε νὰ μεταφρά-
σει τὰ τραγούδια τοῦ Χάινε, καὶ ὁ κ. Σωτηριάδης τὴν Ὀρέ-
στειαν τοῦ Αἰσχύλου.

Αὐτὰ ὅμως ὅλα τὰ ἔχασε, φαίνεται, ἡ «Διεύθυνσις»
τοῦ Βασιλικοῦ Θεάτρου ὅταν ἀνέθεσε στὸν κ. Σωτηριάδην
νὰ μεταφράσει τὴν Ὀρέστειαν, ἢ θὰ ἐθεώρησε λογοτεχνι-
κὴν ἱκανότητά τοῦ κ. Σωτηριάδου, τὸ ν' ἀνακατῶνῃ, ὅταν
γράφει καὶ ὅταν ὁμιλεῖ, στὴν καθαρεύουσά του γλῶσσαν,
κανέναν τύπον ἢ καμιὰ λέξιν δημοτικὴν. Τὸν κ. Σωτηριάδην
μπορούσε ἡ «Διεύθυνσις» νὰ τονε συμβουλευτεῖ γιὰ τὴν
σκηνογραφίαν καὶ γιὰ τὴν φορεσίαν, σὰν ἀρχαιολόγος ποῦ
εἶναι, δὲν ἔπρεπε ὅμως ποτὲ νὰ τολμήσει νὰ τοῦ ἀναθέσει
τὴν μετάφρασιν τοῦ Αἰσχύλου, τοῦ τραγικοῦ δηλαδὴ, ποῦ
καὶ ἀπὸ Σοφοκλῆ, καὶ ἀπὸ Εὐριπίδου πρὸ ψηλὰ στέκει, ἂν
συγκριθοῦν ἀπὸ τὴν ἐποψὴν τῆς ποιητικῆς γλῶσσας ποῦ
ἀκριβῶς σὲ τοῦτα ξεχωρίζει ἀπὸ τοὺς δύο ἄλλους τραγικούς,
στοὺς τιτανικούς χαρακτῆρας τῶν προσώπων ποὺ πλέκουν
τὴν τραγωδίαν του καὶ στὴ γλῶσσαν «τὴν θεσπεσίαν ποιη-
τικὴν» γιὰ νὰ μεταχειριστῶ τὴν φράσιν τοῦ Δ. Βερναρδάκη
Καὶ «τὴν θεσπεσίαν ποιητικὴν» αὕτη γλῶσσαν τοῦ Αἰσχύ-
λου ἀνάλαβε νὰ μεταφράσει ὁ κ. Σωτηριάδης καὶ νὰ
πεί τὴν «ἄστρων νυκτέρων ὁμήγουριν» «συνάθροισιν τῶν
ἄστρων» καὶ νὰ παρουσιάσει τὴν Ἀθηνᾶ, ὅταν μιλάει
ἀπάνω στὸν Ἀρειο Πάγον, ν' ἀγορεύῃ σὰν ἀληθινὸς τοῦ
«Ἀρειοῦ Πάγου» Εἰσαγγελέας, καὶ ν' ἀφίσει ἀμετάφρα-
στες μερικὰς ἀρχαίας λέξεις, θεοσυγγὴ κτλ. σὰ νὰ στέ-
κουν παντοῦ καὶ πάντοτε ἀρχαϊσμοί. Ἀφίνω πιά τὴ δι-
γλωσσίαν τῆς μετάφρασός του, τὸ ἀντικείμενον δημοτικῆς
καὶ καθαρεύουσας. Ἀπ' αὐτὴν μποροῦν νὰ πάρουν ζων-
τανὸ μᾶθημα, ὅσοι δὲ θεωροῦν ἀπαραίτητη γιὰ ἓνα λογο-
τέχνημα τὴν ἐνότητά τῆς γλῶσσας, ὅσοι νομίζουν ὅτι ἡ
μὴτηρ συδιδοῦται μὲ τὴν καρδιά.

Εἴταν φυσικὸ ἡ ἀποτυχία τοῦ κ. Σωτηριάδου ν' ἀπο-
δοθεῖ στὴν ἀνικανότητα τῆς δημοτικῆς γλῶσσας, τῆς
«χυδαίας αὐτῆς καὶ βαναύσου γλώσσης» νὰ ἐκφράσει μ'
εὐγένειαν καὶ μὲ ὕψος καὶ μὲ ὁμορφίαν τῆς τραγωδίας τὰ
νόηματα, καὶ τὴν ποιητικὴν εἰκόνα. Γιὰ μόνον ἀπάντησιν
σ' αὐτὸν τὸν παραλογισμό—ἂν ταιριάζει ν' ἀπαν-
τάει κανεὶς σὲ παραλογισμούς—θὰ φέρω μερικὸς στίχους
ἀπ' τὴν μετάφρασιν τοῦ «Συνέφου» τοῦ Σέλλεϋ, τὴν κα-
μωμένην ἀπὸ τὸν Ἀργύρη Ἑρταλιώτη. Παίρνω ἐπίτηδες
στίχους ἀπὸ τὴν μετάφρασιν τούτην, ἐπειδὴ σ' αὐτοὺς ὁ-
πάρχουν ἀρκετὰς λέξεις ποὺ γιὰ ἓναν καθαρολόγον βρί-
σκονται στὸ τελευταῖον σκαλοπάτι τῆς «χυδαιότητος», καὶ
ἐπειδὴ στὴν ἐκλογὴν ἴσα ἴσα τῶν λέξεων αὐτῶν ποῦ, κα-
θὼς εἶναι χυδαϊότατες, εἶναι γεμάτες χρῶμα καὶ ζωη-

ρότητα χρωστᾶται πολὺ ἡ ὁμορφία καὶ ἡ ζωὴ τῆς μετά-
φρασης.

Φέρνω τὴν μπόρα καὶ χορταίνω κάθε λουλούδι διψασμένο,
ἀπὸ πελάγη μακρυνά.

Φέρνω τὸν ἥσχιον καὶ τ' ἀγέρι στὰ φύλλα ποῦ τὸ μεσημέρι
ὁ ὕπνος τὰ μισογυρνᾷ

Ἀπ' τίς ὑπερούχες μου σκορποῦνε οἱ στάλας ποῦ γλυκο-
[ξυνοῦνε

τὰ ρόδα τὰ μισανοιγμένα

ὅταν οἱ μάνες τοὺς γυρεύουν νὰ τὰ κοιμήσουν καὶ σα-
[λεύουν

στὸν ἥλιον τὰ κλωνία γυμμένα.

Ἐγὼ τὸ χιόνι κοδινίζω, στὰ κορφοβούνια ποῦ ἀγγίζω
οἱ πεῦκοι σὰ βογγοῦν βαρειά.

Ὅλη τὴ νύχτα προσκεφάλι τὰ ἔχω, ὅταν στὴν ἀγκάλῃ
γλυκοκοιμοῦμαι τοῦ βοριᾶ.

Ἡ ἀσπρόφωτη ἐκείνη χάρις ποῦ κάτω ἐδῶ τὴ λέν φεγ-
[γάρ:

γλυστοῦρει μὲ βῆμα σιγανὸ

ἀνάμεσα στὰ πούπουλά μου, ποῦ μᾶρριζε στὴν ἀγκα-
[λιά μου

τάγερν τὸ νυχτερινό.

Καὶ σὰν ἀνοίξει καὶ πλατύνει βοριᾶς τὴ χαλαμάδα ἐκείνην
καὶ σὰ μελίσσια εἶα κοπάδι

προβάλλουν τ' ἄστρα καὶ ἀρμενίζουν καὶ τρέχουν καὶ
[στρεφογυρίζουν

τότε καὶ οἱ θάλασσες τὸ βράδυ

καὶ οἱ λίμνες ποῦναί σὰν κομμάτια πεσμέν' ἀπ' οὐρανοῦ
[παλάτια

φεγγελοῦνε στὸ σκοτάδι.

Ἰμποροῦσε, σὰς παρακαλῶ, ὁ Διογένης νὰ δώσει καλὴ-
τερὴ ἀπάντησιν στὸ σοφιστὴ ποῦ δὲν παραδεχότανε πὼς
ὑπάρχει κίνησις, παρὰ μὲ τὸ νὰ σηκωθεῖ νὰ περπατήσει;

ΕΡΙΝΥΔΗΣ

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

ΤΟΥ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΗ ΤΟ ΔΙΚΙΟ

Ἀγαπητὲ «Νουμᾶ»

Μετὰ τὴν ἀρθρὸν κριτικὴν—ἀκριβῶς ποῦ ἀκούομε
καὶ διαβάσαμε γιὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Ὀρέστειας
ἦθελα νὰ πῶ κατὰ τὸν λόγον.

Τοῦ συγγραφέως τὴν ὑπερᾶσπισιν δὲν θανατάω·
αὕτη διεξήχθη ἐπιτυχῶς ἀπὸ ἓνα κύριον ὁ ὅποιος
μετὰ τὸ τέλος τῆς Πρώτης ἡκούσθη λέγων ὅτι «κα-
λούτσικο εἶναι τὸ ἔργον». Ἀλλὰ ὥς ἔλθωμε στὴν

χρῶμα, ποῦ τοὺς βρίσκω μέσα στὴν σημειώσίν μου ἀπ'
τὴν πρώτη παράτασιν.

τὸ τ' ἐπείτα καὶ τὸ μέλλον

καὶ τὸ πρὶν ἐπαρκέσει

νόμος ὅδ'. (Σοφ. στ. 611—4)

ὁ νόμος μου αὐτός

θεὶ νὰ κρατήσῃ

σ' ὅλη τὴν οἰκουμένη!!! (Χρηστ.)

πολύπλαγκτος ἐλπίς (Σοφ. στ. 615)

πολυγυρίστρα(!) ἐλπίδα (Χρηστ.)

ὅπως παρὰ ρεῖθροισι χειμῶνους ὅσα

δένδρων ὑπείκει (Σοφ. στ. 712—3)

θλίψεις στὴν παραποταμιὰς τὰ δένδρα

ὅσα ἐκκολουθοῦν τὸ ρέμα.

Τὴ καλοδουλεμένην μετάφρασιν, ἢ ἐκεῖνο μάλιστα τὸ
παραποταμιὰς; Καὶ ὅμως καὶ τὰ μακρὰ παιδιὰ ξέρουν
τὴν «ἀκροποταμιὰς».

ὕπ' ἀνδρὸς τηλικούδε τὴν φύσιν (Σοφ. στ. 727)

τὸ παλῆτοπαιδον! (Χρηστ.)

Δυστυχισμένε Αἰμονα τί σοῦμελε ν' ἀκούσεις!

ὦ μισρὸν ἦθος καὶ γυναικὸς ὕστερον (Σοφ. στ. 746)

ὦ θρώμικη ψυχῇ,

ποῦσαι κάτω ἀπὸ μιὰ γυναῖκα (Χρηστ.)

γυναικὸς ὦν δούλευμα (Σοφ. στ. 736)

Ἀποῦ εἶσαι κλωτσοσκοῦφι

μιζὲς γυναικας (Χρηστ.)

Τὸ «δούλευμα» τὸ μετάφρασε «κλωτσοσκοῦφι», ἐνῶ
ὁ Σοφοκλῆς, ὅπως κάνουν συχνὰ καὶ ὅλοι οἱ ποιητὲς
μεταχειρίσθηκα τὸ οὐσιαστικὸν ἄντις γιὰ τὸ ἐπίθετον δούλος.
Κ' ἔτσι μπορούσε καὶ ὁ κ. Χρηστομάνος νὰ μεταφράσει
«ἀποῦ εἶσαι δούλος μιζὲς γυναικας» ὅπως δὲ λέμε καὶ
ὅλοι σήμερον τὴ φράσιν αὐτήν, χωρὶς νὰ κάνει τὸν κόσμον
νὰ διακαρτυρηθεῖ μὲ στόμα, χεῖρα καὶ πόδια, ἅμα ἄ-
κουσε τὴν πρόστυχην καὶ καραγκιοζιλίστικην λέξιν «κλω-
τσοσκοῦφι».

Ἐρωτὸς ἀνίκητε μάχαν,

Ἐρωτὸς, ὅς ἐν κτήμασι πίπτει

φοιτᾷ δ' ὑπερπόντιος ἐν τ' ἀγρονόμοις αὐλαῖς.
(Σοφ. στ. 781-6)

Ἐρωτὰ ἀνίκητε μὲ μάχητα,

Ἐρωτὰ, ποῦ καὶς τὰ σωθικά

ποῦ στὸ πελαγὸς περνᾷς

καὶ μπαίνειεις στὴς στάνας καὶ στίς

μοναχικὰς αὐλὰς.

(Χρηστ.)

Νὰ ἓνα μέρος ποῦ δειχνεῖται ὁ κ. Χρηστομάνος, ὅτι
δὲν ξέρεν τὴν δημοτικὴν, οὔτε τὴν ἀρχαίαν πολυκαταλα-
βαίνει. Καὶ πρῶτα-πρῶτα ὁ λόγος, ὅταν λέει: μαχητὰ θέ-
λει νὰ πεῖ τὴν ἐχρητὰ, ὅχι τὴν μάχη ἢ τὸν πόλεμον.
Στὸ «ἐν κτήμασι πίπτεις» μονάχα ὁ Γερμανοδιαδασμέ-
νος μεταφραστὴς ἔδωκε τὴν σημασίαν τοῦ «καὶς τὰ σω-
θικά». Τὸ «ἀγρονόμοις» εἶναι ἐπίθετον τοῦ «αὐλαῖς»
καὶ σημαίνει «ἐξοχικὴς, ἀγροτικὴς». Μὰ ὁ κ. Χρηστο-
μάνος τὸ ξεχωρίζει, τὸ ξηγᾷ «στῆνες» καὶ τὸ «αὐ-
λαῖς» τὸ ξηγᾷ μὲ δύο λέξεις «μοναχικὰς αὐλὰς»

εὐλέκτρον νύμφας (Χρηστ.)

καλοκρέβατης νύμφης (Σοφ. στ. 795)

Τὴ σημασίαν ἔχει στὴ γλῶσσά μας τὸ «καλοκρέβα-
τη» τὸ εἶπαν τὰ σκαστὰ γέλοια, μὰ καὶ ὁ θυμὸς ἐκείνων
ποῦ ἦσαν στὸ θέατρο.

Νῦν δ' ἤδη γὰ καὶ τὸς θεσμῶν

ἔξω φέρομαι (Σοφ. στ. 801-2)

Τώρα καὶ ἐγὼ πέφτω ἔξω.

ἀπὸ τοὺς νόμους. (Χρηστ.)